

MAQUINES D'AFEITAR

ECONOMIA DE TEMPS I DINERS

Cap excursionista
deu anar sense una
màquina d'afeitar.

III

DAGUERIA

TOLL

III

III

TELÈFON 3.536

III

Carrer de Ferràn, 31, i Jaume 1.er, 17

III

Màquines de tots els preus i qualitats
Fulls de totes les marques
Assortit complet en tots els articles d'aquest ram
Ganivets per a camp, viatge i defensa
Estoigs de ferramentes per a motocicletes
i automòbils
Coberts per a camp, gots per a viatge, etc., etc.
Casa la més antiga i important de Barcelona.
FABRICACIÓ I REPARACIÓ

Imp. Miró, S. en C., Ronda de Sant Pau, 10. — Barcelona

AEP - CDHS
BARCELONA

EXCURSIONS

NOTICIARI MENSUAL DE LA SECCIO
ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR
BARCELONA

ANY IV : ÈPOCA 2.ª : NÚM. 33

1.er DE GENER DE 1918

EL PROTECTOR CENTRO DE DEFENSA DE ASEGURADOS Y GESTOR DE ASUNTOS ADMINISTRATIVOS
Intervención en la contratación de seguros en general y en los expedientes de siniestros.

Patentes de invención e introducción
Registro de Marcas
Nombres comerciales
Dibujos-Modelos

COBRO DE CRÉDITOS = CONTRIBUCIONES E IMPUESTOS

WING VIBRANTE
MARC. REGISTRADA
Pdarrs 24-Teléfono 3172
BARCELONA

TIRANTE BENEFACOR (Patentado)
Para el desarrollo del pecho de las señoras, caballeros y niños
Indispensable a toda la persona que aprecie y practique la higiene en el vestir

Con el uso del **Tirante-Benefactor** las señoras conseguirán el desarrollo de sus senos, pudiendo prescindir así de medicinas y ungüentos perjudiciales muchas veces a la salud. He visto en casa de los **señores Fructuoso Schilling, S. en C.** (Barcelona-Madrid-Valencia) y del fabricante de ligas y tirantes **«Smart»**.

AMADOR ALSINA
Riera San Juan, 8-Barcelona
que mandará folleto gratis a quien lo pida.

Con Benefactor

SECCIÓ ATLÈTICA
DE L'ATENEU

GIMNÀS I DUTXES

Clases de gimnasia sueca, lluites greco-romana i boxa

Quota mensual 1'50 ptes.-Obert de 7 a 12 de la nit.

A L'ALÇANC DE TOTES LES FORTUNES

606 MALALTIES DE LA PELL SIFILI : BLENORRAGIA VENERI
: : MALALTIES ESPECIALS DE LES SENYORES : :

Rambla del Centre, 7, pral.
(DE 6 A 8)

RAIGS X : ELECTRICITAT : FOTOTERAPIA, ETC.

F. BERTRAND, S. A.

PETITXOL, 12, PRINCIPAL :: BARCELONA

EINES DE PRECIOSÓ, RELLOTGERIA, ÚTILS I FORNITURES PER A JOIERIA, PLATERIA, RELLOTGERIA I ARTS ANEXES

Llimes angleses i suïces :: Fileres d'estirar fil i rosçar :: Burils de totes formes :: Grates i raspalls plans i circulars de pèl, acer i cristall :: Paper esmeril :: Torns i transmissions :: Serres :: Gresols i cubetes qualitat extra per a fondre en plombagina i terra refractària Pedres i moles amb engranatge per a esmolar, en gran varietat: en arenisca, esmeril, Naxos, Carborite, Carborundum i Arkansas :: Alicates i pines en gran varietat de models, etc. :: :: :: :: ::

Dipòsit de soldadura, acreditada i pràctica, TINOL

RELOTGES DE BUTXACA. PULSERA, PARET I DESPERTADORS :: ESTOIGS, CRISTALLS, OLIS FINS

EINES NORT-AMERICANES

Peces recanvi de rellotges corrents i principals marques

Concessió exclusiva per a la venda de fornitures per al rellotge d'alta precisió JUVENIA

Únic dipòsit de les molles reals STHAL de tremp regulat i resultat garantit per a Ancora cilíndric i Roskoph

Tarifa de preus s'enviarà a qui ho demani

AEP - CDHG
BARCELONA

VACANT

ANY IV : ÈPOCA 2.na 1.^{or} DE GENER DE 1918 NÚM. 33

NOTICIARI MENSUAL DE LA SECCIÓ D'EXCURSIONS

ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR

CARME, 30 i 32, PRAL. i 1.^{or}-BARCELONA

SE REPARTeix GRATUITAMENT ALS SOCIS DE LA SECCIÓ I A MOLTES ENTITATS

Conferències sobre excursionisme i coneixements afins

- I Dia 9 de gener, a les deu del vespre.
Parlament d'obertura pel president de l'ATENEU D. Manuel Ainaud.
Conferenciant: D. JOSEP M.ª BATISTA I ROCA, secretari de l'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya.
Tema: ELS ELEMENTS ETNOGRÀFICS I L'EXCURSIONISME.
- II Dia 16 de gener, a les deu del vespre.
Conferenciant: D. FRANCESC CARRERAS I CANDI, director de la Geografia general de Catalunya.
Tema: NOUS CAMINS A SEGUIR EN LA TOponímIA CATALANA.
- III Dia 23 de gener, a les deu del vespre.
Conferenciant: D. JOSEP M.ª BOFILL, membre de la Reial Acadèmia de Ciències i de l'Institut d'Estudis Catalans.
Tema: ENTOMOLOGIA I EXCURSIONISME
- IV Dia 30 de gener, a les deu del vespre.
Conferenciant: D. FRANCESC BERTRAND, vice-president de la secció d'Excursions de l'ATENEU.
Tema: ESPELEOLOGIA.

HEU'S-AQUÍ, enamorats de la Natura, amics de l'excursionisme, la primera tanda de les vetllades que vos oferim a tots, als de casa i als de fóra casa, per si us plau venir-vos a il·lustrar en aquells coneixements que el ver excursionista (i sense ser-ne també) ha de reputar indispensables al sortir al camp, per poca ansia que tingui de comprendre, encara que sigui lleugerament—els principis sempre són rudimentaris—els mil fenòmens o curiositats que se li poden oferir a cada passa.

Desitgem cridar-vos l'atenció sobre el què i el còm de les pedres que al devallar per les vessants rodolen sorolloses envers l'abim; de les plantes que creixen al bosc i que s'ajupen, manyagues, al vostre impuls; de la cigala que interromp la cantada a l'adonar-se del vostre pas en un capvespre d'estiu; de l'edifici enderrocat que entre ses pedres guarda potser una fulla brillant de la història patria; del doimen que arrogant alça son cos al cel, desafiant el temps i recordant-vos els primers que trepitjaren el lloc que avui trepitgeu; de la cançó que entona un alegre camperol, deixa de sos pares...

Desitgem donar-vos a conèixer de quina manera, perduts en el bosc en nit estrellada, podreu assolir la fita pretinguda si sabeu seguir el rastre dels estels...

Desitgem, en fi, que al saludar el nou dia treient el cap per la finestra de la vostra cambra, i al veure amb recel la nuvolada que encapota l'horitzó, sapigueu predir si la pluja us malmetrà els vostres projectes...

A vosaltres, amics de la Natura tots, van endreçats els parlaments del cicle que ara comencem i que seguirà en els mesos vinents.

Vulgueu, corresponent a l'esforç estimable que fan uns homes savis al venir-vos a ensenyar a casa vostra mateix—l'ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR és la casa de tots els homes estudiosos, com més humils millor—, aprofitar-vos d'aquestes ensenyances que us ofereixen, ja que us han de fer més intel·ligents i més aptes per a totes les contingències que us puguin esdevenir, no solament en la pràctica de l'excursionisme, sinó en el decurs de la vostra vida tota.

Per a major efectivitat dels nostres propòsits, en les planes del nostre Noticiari hi anirem reproduint, amb tota l'amplitut possible, les conferències pronunciades.

Esbart folkloric

Les frases proverbials catalanes

XIV

«Ja tenia raó aquella vella que no volia morir mai.»

Es clar que'n tenia, com que sempre's veuen coses noves en aquest món. Però, quina era aqueixa vella tan famosa que tothom retreu quan se presenta un cas imprevist, a l'ocorre'ns alguna cosa estranya o quan la nostra atenció es veu sorpresa per quelcom que no esperàvem?

Lector amic: ves llegint i no t'impacientis, que si no arribes a saber ben bé qui era aqueixa vella enigmàtica, comprensis al menys que estava en lo just al no voler-se morir mai, ja que cada dia veia coses noves i sorprenents.

Diu que aqueixa vella era molt vella, tan carregada d'anys com de diners, i tan carregada de diners com de nêts, els qui l'assejaven continuament parlant de les coses que farien un cop ella fos morta, amb el dot crescut que'ls pervindria.

—No'm vull pas morir—ella replicava—, que encara'm queden moltes coses inconegudes que no he tingut prou temps per veure.

—Què vol no haver vist ja vostè a la seva edat? Nosaltres si que necessitem córrer per conèixer el món.

I tota aquella plançonada, rica d'il·lusions, tornava a tirar plans, de mil formes diferents, per a invertir la picoçada que arramassarien a l'alcucar l'ull la bona vella.

Cansada l'avia per l'insistent al·legació dels seus nêts, que la volien convèncer de que res de nou podria veure ja per més anys que visqués, un dia els aplegà al seu entorn i els digué:

—Us tinc dit que per ara no'm vull pas morir; puc veure encara moltes coses noves, i per demostrar-vos-ho, empendré un viatge a qual-sevol punt i desitjo que tres de vosaltres m'acompanyin.

Com que les resolucions de la vella eren inapel·lables, acotaren la testa els infants i feren els preparatius per a la marxa.

Un dia d'estiu, al trenc de l'aurora, van sortir de casa els quatre viatgers. Caminant, caminant, et veuen venir un home tot atrafegat.

—¿On aneu, mestre, tan decidit?—li preguntà un dels nêts.

—Me'n vaig a agafar aquella muntanya i a canviar-la de lloc.

—¿Què dieu ara! Però, ¿és possible?...

—Ja ho crec que ho és! Si no faig pas altra cosa, és el meu ofici; estic al servei del governador per a mudar les muntanyes d'un punt a l'altre, i aixís quan plou fem anar les aigües allà on més convenen per a regar millor les terres.

I afegint l'acció a la paraula, agafà una altíssima muntanya i amb una facilitat pasmosa l'enretirà un bon troç més enllà.

Com fets de pedra van quedar els quatre caminants al veure semblant prodigi, i l'avia, vessant satisfacció, punxà els seus nés dient-los:

—¿Què us sembla, tenia jo raó quan discutíem?

I dirigint-se a l'home forçut, l'interrogà:

—¿Quánt vos donen per fer aquesta feina?

—Déu rals al dia.

—¿Voleu venir amb mi, que us donaré un duro?

Tancaren tractes i ja n'hi hagué un més a la colla.

Escoltant les proeses d'aquell home, que's complavia referint-les, arribaren contents al terme de la jornada. L'endemà, posats de nou en marxa, toparen amb un home carregat amb un llarg pal, d'on ne penjaven una gran enfilada de llebres.

—¡Quinat càrrega més maca porteu, bon home...!— li digné un dels nois

—Si; em dedico a caçar llebres; mes espereu-vos, que per allà en veig passar una.

Dóna quatre gambades, avençant més d'un kilòmetre, i al mig minut torna a ésser amb ells, portant una altra llebra. Nova sorpresa dels caminants, davant de tal lleugeresa, i l'avia, més cofoia que mai, li preguntà:

—Bé; ¿i què guanyeu caçant llebres?

—Ja veurà; treballo per un hostal i em donen déu rals al dia.

—Doncs si voleu llogar-vos amb mi, jo us donaré un duro.

I clouent tractes, tots sis reemprengueren la caminada.

El dia següent, tot seguint la ruta, de xerrameca estaven quan de sobte un home bo i ajaçat a terra d'un troç lluny els signa amb el dit que callin.

—¿Què deurà voler aquest, ara?— entre ells van dir-se, i una volta prop de l'home ajegut, alçant-se aquest, va dir-los:

—Ací m'estava escoltant els plans d'uns contrabandistes que tracten de passar un gran frau aquesta nit.

—¡Caram! ¿On són aqueixos contrabandistes? Estaran amagats darrera aquests pins...

—¡Oh, cal!— replicà el nou personatge— Al menys són sis pobles més enllà.

—Doncs, ¿com dimoni d'aquí estant podeu sentir-los?

—Això per a mi és cosa facil. Tinc la gran virtut de que atansant l'orella a terra sento tot lo que's parla a més de déu hores alentorn meu. Sóc confident de la Justícia i descobreixo crims i altres malifetes.

Aquesta nova meravella els deixà, perplexes, i l'avia, tornant sobre de sí, li preguntà quan guanyava. La resposta fou com la dels altres. Guanyava déu rals, i previ oferiment de donar-li un duro, s'incorporà a la comitiva.

La nit ja s'apropava i anaren a recollir-se en una posada. Van notar desseguida un moviment extraordinari. Còves de pa per aci, caçolaces de vianda per allà, olles fumejantes amunt, portadores de fruita avall... Un rebombori mai vist.

—¿Que potser heu d'allotjar un regiment?— va preguntar l'home forçut.

—¡Ca, barret!— li van respondre— De tot això encara no n'hi ha prou per atipar-se un home que tenim aquí.

—¿Què dieu ara! ¿Qui és aqueix monstre?

— Veniu, que'l veureu.

I el nostre estol va trobar-se davant d'un home alt i gros com un gegant que anava menjant-se tot lo que li duïen. A paners, a cabaços, a sarrions a saques li oferien la teca, i tot s'ho cruspia. Li doblaven les quantitats, i també s'ho empassava en un tancar i obrir d'ulls. Endrapava tan ràpidament, que la seva boca semblava la d'un túnel quan hi entra un tren de setanta vasons. I que darrera d'aquell encara se n'hi fica un altre...

El vi se'l bevia a bocois. Allò era una fornal de queviures. S'hauria engolit una allau de menjar i beure.

Amb tot això la panxa li anava creixent, creixent; li anava adquirint la forma d'un Montgolfier. A continuar gaire estona aixis, se l'hauria confós amb les piràmides d'Egipte.

La curiosa vella, absorta de veure coses tan extraordinàries, més de tot lo que's podia haver imaginat, li preguntà a l'últim:

—¿Y on anireu ara, company, amb aquesta panxa que sembla el cloquer de la Sèu?

—¡Oh, senyora! Tinc de fer molta feina i d'aquí un ratet la meua panxa serà més plana que una guitarra.

—¿Quina feina feu, que heu de menester tanta panxa?

—La panxa no; altra cosa és lo que necessito. ¿Veu aquell molí que hi ha allà baix? Doncs a pets jo faig rodar-lo.

—¡I ara! ¿Què dieu sant cristià?...

—Lo que sent, i si decàs ho dubta, vingui amb mi i ho podrà veure.

Tots set el seguiren per observar tal raresa, i l'home de la panxa, col·locat a distància i posició convenientes, començà a tronar contra del molí, amb tal furia, que les aspes d'aquest varen iniciar una marxa vertiginosa.

La panxa va anar-se-li abaixant i quedà com els demés homes. L'avia s'enterà que només guanyava déu rals, i el contracta per un duro.

Ensdemà, els vuit de colla emprenen de nou el romiatge en recerca de coses portentoses. Arriben a una gran ciutat i veuen desseguida que quelcom de particular hi ocorria. Pregunten i obtenen aquesta resposta:

—Un cas molt especial. El nostre rei i senyor té una filla molt hermosa, la més bella del món. Tots els joves solters de nostra terra s'...

enamorat d'ella, i el rei, son pare, diu que tant accepta la mà del més elevat noble, com la del més humil plebeu. No sabent com contentar els seus vassalls, s'ha decidit fer una gran cursa a peu, i aquell que primer arribi a la meta serà l'espòs de la princesa.

Els nostres coneguts van alegrar-se de la solució que's donava al conflicte, perquè ¿qui primer que el *caça-llibres*, que corre com el llam, obtindria la victòria?

Efectivament; la cursa se celebrà. Mil·lers de vassalls hi varen prendre part; emperò totjust aquests donaven la primera passa, que el nostre heroi ja era a la meta. El triomf era indiscutible i tothom va quedar meravellat. ¿La filla del rei havia de casar-se amb aquell home vell, esparrracat, brut, que només se rentava la cara quan plovia, i amb uns mostaxos més llargs que uns samalers? Els cortisans opinaven que no; emperò la paraula del rei estava empenyada i per sostenir l'honor de la niçaga havia de complir-se.

Reunits en concili els prohoms del reialme, decidiren indicar al vencedor que si renunciava la mà de la princesa li donarien tot lo que demanés.

—Està molt bé—va dir el *caça-llibres*—; ja m'hi conformo mentres em donguen tot lo que aquest pugui transportar d'una vegada— signant al *porta-muntanyes*.

Una gran riallada s'estengué per tota la Cort. ¿Si que val poc la mà d'una princesa!—alguns exclamaren—. Però convingueren en lo dit i es posaren mans a l'obra.

Feren construir unes grans caixes de ferro, omplenant-les de tresors. Tots creien que no podent-se-les endur aquell home, el guanyador del premi hauria de marxar amb les mans a la butxaca i la cua entre cames.

Mes el forçut tot ho alçava com infantil joguina.

—Doneu-nos més càrrega—el *caça-llibres* repetia—, que d'això no n'hi ha per res.

I tresors i més tresors anaven acumulant, i no n'hi havia per un pa i beure. Tot lo del rei ja li havien carregat i encara més ne demanava. Tot lo de la Cort, tot lo dels vassalls, i el *porta-muntanyes* ho alçava amb el dit xic.

El país va quedar completament arruïnàt i encara no's podia indemnitzar la mà de la princesa. Els prohoms van conjurar-se per a lliurar el reialme d'aquella grossa malastrugança que'ls havia caigut assobre. Mes tot lo que ells anaven tractant era descobert immediatament per l'*orella-fina*, que ajeput a terra anava innovant de tot als seus companys. D'aquests va apoderar-se una gran basarda, puig es donaven ja per perduts. Però el *panxa-ampla*, més seré que tots, digué:—No us espanteu, deixeu-m'ho per mi sol.

I seguidament foren escurades totes les fleques, carniceries, fondes, bacallaneries, cansaladeries... i la panxa famosa s'anava inflant més que

depressa. Quan va semblar-li que ja'n tenia prou, sortí cap als afores de la ciutat, on se topà amb els exèrcits preparats que anaven a atacar als autors de tantes desdites.

El *panxa-ampla* les emprangué decidit en terrabastallosa descàrregà i tots els exèrcits restaren desballestats i totalment enrunats eis forts de la població.

No cal dir que els nostres amics van quedar amos del camp, sofrint el rei i les seves forces la més vergonyosa derrota.

Es diu que molt va ploure a la vella aquesta famosa aventura i que els seus nets van romandre convençudíssims de que sempre se'n sabien de noves en aquest món.

!Ja tenia raó aquella vella que no volia morir mai...!

AEP - CDHS
BARCELONA

DE RETORN DE L'EMPORDÀ

Al projectar aquesta excursió, ja vam creure que era una de les més belles que podíem organitzar, i no vàrem pas equivocar-nos. Sabíem lo que d'aquella terra n'havia dit el nostre Maragall al cantar el consorci que hi feren el pastor del Pirineu i la sirena de la mar. Mes si no ens bastés lo que el Poeta ens deia, sabíem que allí hi havien niuat els grecs, i és sabut que allà on els grecs anaven, poesia i bellesa no havia de mancar-hi.

Fórem 57 els que cap a Perelada ens dirigírem, visitant desseguida les meravelles del seu famós palau. Emperò el tren amb el seu retràs, ens havia fet perdre una hora, que ens mancà per a contemplar amb més detenció aquella comtal estada. La descripció històrica i artística d'aquell castell del feudalisme mig-eval mereix un capítol apart, que no'ns desdimit d'escriure un altre dia.

En havent dinat, i ja a Figueres, vàrem anar a veure el seu renomnat castell, que és una plaça forta realment digna d'ésser visitada.

Convidats afablement per l'Ateneu Empordanès, vam assistir als primers Jocs Florals de l'Empordà, que se celebraven en el teatre Principal. Hi havia una gentada enorme, que impossibilitava l'accés a la sala d'espectacles. Mercès per l'invitació, i forces èxits com el d'enguany és lo que desitgem a l'entitat organitzadora.

L'endemà, en tartanes, vam traslladar-nos a les excavacions d'Empuries, on ja ens hi esperava el subdirector En Emili Gandía, qui amb sa paraula viva i aciençada va pintar-nos la forma i estat en que's trobaven, no solament la ciutat grega, sinó també la romana i l'íbera, en llurs èpoques d'esplendor i de decadència.

Lo verament sensible fou que per a recórrer les excavacions vàrem disposar només d'una hora i mitja, quan n'hi hauríem pogut estar lo menys tres. Aquesta evaporació de temps va ésser l'obra graciosa del tartaner de La Escala conegut per *Vintinou*, qui ens va fer marxar de Figueres trenta minuts més tard de l'hora convinguda i va emprar-ne una de més en el trajecte.

¡Vaja un concepte que tenen certes persones del sentit de la formalitat! Aqueix individu es recomana per si sol als excursionistes que vulguin utilitzar els seus serveis.

A pesar de tot, mercès al nostre afectuosíssim *cicerone*, qui va ésser pròdig en explicacions que ens desbroçaren el camí per a comprendre tot lo que anava oferint-se als nostres ulls esbrinadors, vam fer-nos capaços de l'importància que un temps tingué aquella ciutat retrobada i del significat utilíssim per a l'Art i per a l'Historia que tenen les excavacions que venen realitzant-s'hi.

La ciutat d'Empuries mereix que en parlem amb més detenció, i aixís ho farem un altre dia, dedicant-hi un article especial.

Els excursionistes vàrem dinar en el restaurant que s'ha instal·lat en les mateixes excavacions, tocant al mar. Té el nom de *Villa Teresita*. El seu propietari va esmerar-se tant en servir-nos un dinar que ens deixés contents de la casa, que amb escriure va assolir l'objecte que'l guiava. Tots vàrem fer-nos creus de que'ns servissin un àpet tan abundos i esplèndid. Consignem-ho aixís per a satisfacció del fondista i per a coneixement dels que tractin de visitar les excavacions.

Va honrar la presidència de la taula el nostre erudit acompanyant senyor Gandía, i ens va doldre no pogués ser-hi també el molt atent senyor En Pere Villanueva, qui amb molta sol·licitut va acompanyar-nos per tot i amb molta amabilitat va deixar-nos veure els seus valiosos mosaics romans.

A les tres tornàvem a ficar-nos a les tartanes per a marxar cap a Sant Jordi. La visita a La Escala la vam haver de deixar córrer per l'excés de temps que els vehicles esmerçaren en els trajectes. Ja era ben fosc quan pujàvem al tren que havia de retornar-nos a la nostra ciutat.

L'excursió a l'Empordà és d'aquelles que per sempre més queden gravades a la memòria: de tal força varen ésser les emocions rebudes al visitar Perelada, veient-hi una mostra de la fastuositat de la nostra Edat Mitjana, i al trobar-nos hostes momentanis de l'enrunada ciutat que havia sigut estada dels primers homes que d'enllà la mar havien sigut portadors de les fresques guspies de la civilització primitiva.

C

ELS INSECTES

V

La lluita entre els insectes

AEP - CDHS
BARCELONA

AMB motiu de la gran guerra, sovint se senten planys de que l'home, tan civilitzat com pretén ésser, se destroci bestialment en els camps de batalla; i veus misericordioses impetren un règim que eviti futures lluites. Quan això sento, no puc menys de pensar quant inútils seràn, al meu entendre, tots els treballs que's fan amb l'intent d'abolir del tot la guerra. L'instint de lluita és innat en tots els sers vivents i no existeix especie que se'n lliuri en absolut. Ja la Natura, al crear-los, ha fet que tots tinguessin el llur adversari, dotant-los, a l'ensem, d'apropiats mitjans de defensa, que, invertint els termes, s'empleen sovint per a l'atac.

Els insectes constitueixen potser el tipu d'animals on més hi abunden els guerrejadors. Hi han hagut naturalistes entomòlegs que s'han dedicat exclusivament a l'observació de les lluites d'aquests animals havent-s'hi fet descobriments dignes d'ésser referits. Els insectes lluitadors poden dividir-se en tres classes: els que lluiten només en el sentit purament defensiu; els que's barallen en duels i aventures amoroses, i els que guerregen pel rapté o sols per satisfer-se els ardors bèl·lics i pendenciers.

Entre els primers, un dels més interessants és l'*escarbat artiller*, que s'acostuma trobar sota les pedres i a les vores

dels rius i recs. Aquest escarbat, que com tots ells perteneix a l'ordre dels coleòpters, té en la seva part posterior una mena de glàndules que segreguen un líquid que al posar-se en contacte amb l'aire es volatilitza i produeix com una fumera; al segregar-lo, com si explotés, causa una petita detonació—lo que li ha volgut el nom que ostenta—i ja n'hi ha prou per a espantar i desconcertar el seu perseguidor, que és un altre coleòpter més gros que ell, donant al primer temps d'amagar-se sota una pedra, on no pot entrar-hi l'altre, conjurant-se aixís el perill.

Moltes són les espècies que's barallen per mor de *faldilles*. Mereix el lloc preferent el *plegamans*, tan conegut a Catalunya, que pot considerar-se com el més *tenorio* dels insectes en lo que a trànsits amorosos fa referència i com el més pinxo en totes les bregues que sosté amb les altres menes d'insectes.

Les potes davantares les té disposades de manera que li serveixen a meravella de llança o espasa, les que esgrimeix amb gran facilitat i traça, podent-se'l considerar com a un veritable gladiador, sempre disposat a llençar-se al carrer a mirar les armes amb qualsevol, pel més fútil motiu.

Es carnívor i s'alimenta d'altres insectes, per qual circumstància es veu obligat a combatre a cada moment. Entre ells impera en absolut el regne de la força. Els grossos es mengen els petits; i grossos amb grossos, totjust s'obiren, emprenen combats terribles, que devegades duren varies hores, sense deixar-los córrer mai, puig no paren fins que un dels dos és vençut. Aleshores l'altre el fa presoner, aferrant-lo fortament amb ses potes, i el recloueix en lloc segur, on hi acaba sa vida ja de mort natural, ja assassinat pel seu enemic, que després se'l menja. Tal és la lluita del *plegamans* o *pregadeus*, segons el nomenen en moltes comarques, perquè sembla devegades que talment estigui resant.

El que pot tutejar-se amb el *plegamans* en quant a pugnes amoroses fa referència, és el *cervo volador*, el més gros dels insectes que's crien a Catalunya. Aquest coleòpter viu en els boscos frondosos, fent son niu en les soques dels arbres; corre només quan se comença a fer fosc, el seu cos és de forma complexió i el seu cap està armat amb dugues menes de banyes, de forma semblant a les dels cervos. La femella no té banyes.

Els *plegamans* lluiten per terra, a tall d'infanteria, mentres que aquests altres ho fan tot volant, al simil dels aviadors. El seus combats són també terribles, empenyadíssims, copejant-se furiosament, mossegant-se, agredint-se amb les banyes... I tot això, sempre en presència de la *Dulctnea*, causa d'aquestes peleies, que és possible que mentrestant s'estigui fent un panxó de riure (la ciència i paciència dels entomòlegs no ha pogut esbrinar encara aquest punt).

L'apoteosi del torneig consisteix, com pot suposar-se, en que el gladiador victoriós es carrega al damunt la dama de les seves angunies i se l'emporta cap al seu cau, on segurament li explicarà els torments que per ella passa.

Tot lo trascrit, encara és poca cosa al costat de lo que fan les *formigues*. No són lluites amoroses ni la natural defensa contra els enemics, lo que sostenen, sinó veritables guerres en les que hi intervenen poderoses legions de mils de milers d'individus. En aquestes lluites espantoses no hi manquen pas plans estratègics, fortificacions, emboscades, maniobres, tot lo que caracteritza una guerra de debò, fins hi tenen establert els serveis de la Creu Roja.

Això potser excitarà la rialla d'algún dels nostres llegidors; però és cosa certa, ben observada i provada ja de des molt antic. Es conta que un famós general d'època paleocrítica vencé grans batalles usant l'estrategia que havia copiat tot observant els combats de formigues.

L'objectiu d'aqueixes guerres tan tremendes sol ésser l'afany de domini, raptar gran nombre de formigues per a sotmetre-les a l'esclavatge.

Hi ha una mena de formigues, molt comunes a tota Europa, nomenades *amassones* o *ceudroses*, que són per demés glandules i vagabundes, incapaces de procurar-se lo més indispensable per a viure i cuidar-se de llurs morades. En canvi estan posseïdes d'un gran ardor bèl·lic i una extraordinària habilitat guerrera i estratègica. Entaulen cruentes guerres amb les altres espècies de formigues amb la santa finalitat de reduir-les a l'esclavitut, per a tenir així qui treballi per elles, ja que no són capaces de fer-se la més petita feina.

Emperò, cosa curiosa, no són formigues adultes lo que raptan, sinó els ous i les nimfes. Aixís, a mesura que van creixent, van adaptant-se a les condicions de la vida servil,

sense pensar mai que no sigui aquella la seva llar i que són víctimes d'una tirania inicua.

Lo propi feia l'home en les antigues guerres de conquesta. Robava els infants per a sotmetre'ls millor, puig si hagués avassallat homes ja fets, no hauríen tingut altra preocupació que la d'emancipar-se.

En aqueixes guerres solen vèncer sempre les *amassones*, cosa natural éssent les professionals de la lluita. Entren al niu vençut i s'apoderen de tot lo que'ls convé, ja provisions, ja mainada, marxant després, car mai solen quedar-s'hi.

Els derrotats s'ocupen desseguida en recollir els seus ferits, traslladant-los amb tota mena de cura al niu, on són objecte de la deguda assistència, i en adobar tot lo que l'enemic ha malmès a l'invasió pacífica i laboriosa morada.

Generalment les *amassones* no s'emporten els seus ferits, sinó que'ls abandonen, puig no'ls farien més que nosa; prefereixen més augmentar el botí cobdiciat, causa suprema de totes les desavenencies.

Amb lo dit ja hi ha lo suficient per donar una idea de la lluita entre'ls insectes, que és lo que'm proposava fer. Dintre aquest mateix tema podríen dir-se tantes coses que la narració devindria inacabable.

JERONI PICORNELL

UN DIA DE GATAU

FENT ús d'una improvisada i agradable invitació dels nostres amics del Centre Excursionista de Terrassa, el dia 4 del passat novembre, set companys d'aquesta secció, més dos del Club Muntanyenc, vàrem fer una excursió a l'esmentada ciutat a l'objecte d'acompanyar els amics d'aquell Centre en l'exploració d'una cova per ells descoberta en les estrebacions de la muntanya de Sant Llorenç del Munt.

La nit anterior ja vàrem dormir a Terrassa, puig era cosa d'empendre la caminada a les quatre del matí. Una cinquantena fórem els que ens acoblàrem, i en marxa calmosa salvàrem els 11 kilòmetres de carretera precisos abans d'endinsar-nos per la muntanya.

Passàrem per La Barata i seguidament per la Font de l'Olla; deixant la carretera, emprenguérem muntanya amunt

per un corriolet i després per camí planer arribàrem a La Pola, on hi ha un xamós estanyol que'l vàrem escollir per esmorzar-hi.

Eren poc més de les nou quan vàrem reprendre la marxa cap al lloc on se troba la cova. Es en un endret molt amagat, i no és d'estranyar que tot i sent aquella muntanya tan coneguda restés encara per descobrir. El paratge és molt pintoresc i ric en vegetació, rodejat de precipicis i gegantesques roques monolítiques, tan peculiars de Sant Llorenç.

El forat exterior de la cova és molt baix i cal passar-hi ajupit, després ve una cambra de sostre més alt, on hi entra la llum del dia. Vàrem habilitar-la per a guarda-roba, deixant-hi tot el nostre bagatge. Segueix una mena de corredor que's va estrenyent i fent-se més baix. Els fanals ja entren en funcions, puig no ens arriba la claror del dia. Els companys davanters s'esmunyen per un altre conducte trobat al capde-vall de l'esmentat passadís a l'esquerra. Al passar per aquella mena de forat d'agulla es posava a prova l'habilitat i principalment el gruix dels exploradors. S'hi havia de passar completament estirat, puig altrament era impossible. Amb un llum a una mà i en aquesta posició—la panxa a terra i l'esquena al sostre—, tot moviment de sotragueix a fi d'avençar era pretensió inútil. No quedava més remei que amb els peus—lo únic que un hom podia moure—anar-se apuntalant a terra, fent un xic de pressió, per anar relliscant lleugerament i amb molta dificultat. Aquest divertit trajecte és d'uns vuit metres, i cregui's que vol tot l'humor propi de la joventut.

Allí alguns hi deixaren pegalls de llur camisa. Els panxuts ens fèrem un ver massatge abdominal. L'autor d'aquestes ratlles en certa excursió va fer-se famós pel gran nombre de cabrioles que tingué de fer per introduir-se, per estret forat, a les còves prehistòriques de Carme; mes confesso que no me'n van caldre tantes com l'altre dia al voler salvar aquella mena de pas de Scila. Quan era marrec vaig llegir *L'origen de les especies*, d'En Darwin, i em va fer molt estrany que l'home pringuéss de la bestia. Ara ja ho veig una mica més clar, puig el dia de la cova me vaig regonèixer certes aptituds reptiliàries.

Passat l'estret conducte, prompte's pot caminar a peu dret, la cova pren un aspecte bonic i s'arriba a una cambra bastant

alta, en la que hi pengen capritxoses estalactites. Al costat hi ha una altra petita cambra, qual s'òl tendeix a pujar i està format per una mena de pedra que té l'aspecte d'ésser estalactitzada. Tornant enrera d'aquesta cambra, la còva's decanta cap a l'esquerra i devalla, arribant-se per fi a una tercera i última cambra, la més interessant de totes, en la que s'hi entra per un forat molt petit. Es la més rica en estalactites i estalagmites, havent-n'hi algunes de bastant grosses.

Digna d'especial menció és una estalagmita que puja molt desviada del punt on havia de tocar-se amb l'estalactita, oferint tota ella junta una forma molt abigarrada i poc vista. Tota torçada i bonyaguda, un no atina a explicar-se a què pot obeir aquella rara, que no's basa en les lleis de l'espelologia. Meditant-hi després, ens ha semblat molt possible que del sostre ne pengés alguna arrel d'arbre (cosa molt corrent en moltes còves) i que a l'anar-s'hi desllisant les gotes que porten en suspensió carbonat de calç, s'anés estratificant, fins a tenir tots els caràcters de l'estalactita, però d'una forma singularment capritxosa.

No vam trobar cap vestigi d'haver sigut habitada aquesta còva, ni recorreguda per altres sers que els insectes cavernícoles, que s'hi passejaven sorpresos segurament de tantes visites.

La fumera dels nostres llums començava a fer l'aire pesat. Vistos ja tots els recons de la gruta, ens en vàrem entornar, passant altre cop pel conducte de marres, que ens va semblar un xic més balder que abans. ¡Oh, lo que pot la força de la costum...!

Moments després fruïem de la claror del dia i de l'aire oxigenat de la muntanya. Els que havíem entrat a la còva no arribàvem a una vintena. Dinàrem allà mateix i retornàrem a Terrassa, anant a visitar aquesta vegada l'avenc de Castellsapera, fa temps explorat pel Club Muntanyenc.

Va ésser aquell un dia dels que passem a gust, i aixís ens plau consignar-ho per a satisfacció dels nostres preuats amics del Centre Excursionista de Terrassa, als quals, senyalant-hi l'actiu secretari senyor Sà, quedem molt agraïts per la deferència que'ns tingueren al convidar-nos a l'exploració de la còva per ells descoberta.

NOTES

EXCURSIONS, a l'entrar a l'any IV de la seva publicació, saluda als seus lectors i els desitja un bon Any Nou i un creixent amor envers l'excursionisme.

Com notaràn els nostres lectors, el número actual ve augmentat de quatre planes, i aixís continuarà en lo successiu, puig les dotze que adés tenia ja ens començaven a ésser estretes per a publicar tot lo que desitjàvem. Aqueixa manca d'espai fou la causa de que el mes passat no poguéssim insertar el corresponent article del nostre amic Picornell sobre *Els insectes*—tema que tant interès ha despertat entre els nostres lectors—, el qual publiquem avui, i que la secció de notes quedés enlaire, raó per la qual algunes de les presents apareixen retrassades.

Amb molta satisfacció vam rebre comunicacions participant-nos la creació de tres agrupaments més per a treballar en pro de l'excursionisme. Són les seccions excursionistes de l'Ateneu Tarraconense, del Centre Social Arenyenc i de la Schola Orpheònica.

Bona sort en llur actuació els desitgem i que creixin força. Amb molt gust els enviàrem cada mes el NOTICIARI.

L'ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR ha publicat en un opuscle que's reparteix profusament, la Memoria llegida pel secretari D. Francisco Th. de Vidaurreta en l'acte inaugural del Kurs, el 19 d'octubre de 1916, i una notícia dels actes més importants celebrats durant el Kurs de 1916-1917.

De la lectura d'aquest opuscle ne prové un major esforç d'ànim per al labor constant en l'obra de l'ATENEU. En ell s'hi troben, al costat dels anhels sublims i abstractes que formen la base de l'entitat, els fruits esplendorosos i concrets que se'n recullen.

Felicitem al seu autor, l'amic Vidaurreta, per la justesa i concisió del seu treball, que si bé ja l'havíem justipreciat a l'escollar-lo, ara, al llegir-lo, l'hem pogut estimar més.

El dia 2 del passat desembre va tenir lloc la Cursa Llinàs-Arenys de Mar organitzada per la secció de Sports de Muntanya del Centre Excursionista de Catalunya. Hi concorregueren uns 25 equips excursionistes, per tres tan sols de corredors, lo que prova els avenços que cada dia va fent l'excursionisme.

Sembla que el fallo del Jurat no va ésser lo just i equitatiu que devia, puig va aixecar quasi unànims protestes dels equips que hi varen pendre part.

Esperem del bon criteri de tots que la cosa s'arreglarà, puig fóra sensible trencar la característica bona harmonia que sempre ha regnat entre'ls excursionistes.

PROGRAMA PER A GÈNER DE 1918

Dia 9, nit.

Conferència sobre Etnografia per D. Josep Batista i Roca.

Dia 13.

Excursió a Gualba, Santa Fe, Sant Marçal, Montseny i Palautordera.

Sortida: Per l'estació de França, a les 5, retornant a les 23.

Pressupost de trens: 4'70 ptes.—Cal dur-se les provisions.

NOTA: Es del tot necessari inscriure's previament.

Dia 16, nit.

Conferència sobre Toponímia per D. Francesc Carreras i Candi.

Dia 20.

Excursió a Gualba, Montnegre i Canet, visitant-se probablement el castell.

Sortida: Per l'estació de França, a les 5, retornant a les 19,38.

Dia 23, nit.

Conferència sobre Entomologia per D. Josep M.ª Bofill.

Dia 27.

Excursió a Monjos, Sant Martí del Penadés, Pujols de l'Aliga, Olèrdola, Canyelles i Vilanova.

Sortida: Pel Parador del passeig de Gràcia, a les 4, retornant a les 20,37.

Cal dur-se les provisions.

Dia 30, nit.

Conferència sobre Espeleologia per D. Francesc Bertrand.

Secció d'Excursions de l' A. E. P.

Tots els socis de l'ATENEU que desitgin formar part d'aquesta secció han d'abonar únicament la quota especial d'una pesseta cada quatre mesos.

Adscrivint-s'hi, es reb tot lo que ella edita, es té lliure l'inscripció per a concorrer a molts actes i s'ajuda a fer més intensa l'acció que ve desenrotllant dintre la entitat.

AEP - CDHS
BARCELONA

VACANT

AEP - CDHS
BARCELONA

EL
PETROLEO GAL
 es el mejor para
 el pelo

ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR

CURS DE 1917 - 1918

ASSIGNATURES	DIES	HORES
Francès primer curs	Dimarts, dijous i dissabtes	8 a 9 vespre
Francès segon »	Dilluns, dimecres, divens.	10 a 11 »
Aritmètica	» » »	9 a 10 »
Gramàtica Castellana	» » »	8 a 9 »
» » (Superior).	Dimarts, dijous i dissabtes	10 a 11 »
Francès segon curs.	Dilluns, dimecres, divens.	9 a 10 »
Anglès primer »	Dimarts, dijous i dissabtes	10 a 11 »
» segon »	» » »	9 a 10 »
Alemany	» » »	9 a 10 »
Escritura. Reforma de lletra	» » »	8 a 9 »
Càlcul mercantil	Dilluns, dimecres i dissab.	9 a 10 »
Teneduria	» » »	10 a 11 »
Taguigrafia	Dimarts i dijous	9 a 10 »
Tall i confecció	Diari	7 1/2 a 9 »
Cultura física	» » »	7 a 11 »
Català	Dimecres i divendres	10 a 11 »
Nocions de Física i Química.	» » »	» » »
Lectura artística.	Dimarts i dijous.	» » »

EL FARO

Hospital, 127: BARCELONA

Grandes Novedades para la temporada de Invierno

Variado surtido en trajes a medida y abrigos.
 Ropas confeccionadas para caballero y niños.
 Camisería : Corbatería : Géneros de punto.
 Sombreros, Gorras, etc., etc.

ECONOMIA VERDAD

PRECIO FIJO